

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 13 december 2018*

”Överklagande – Skadeståndstalan – Artikel 340 andra stycket FEUF – Oskäligt lång handläggningstid i två mål vid Europeiska unionens tribunal – Ersättning för den skada sökandena anser sig ha lidit – Ekonomisk skada – Kostnader för bankgaranti – Orsakssamband – Dröjsmålsränta – Ideell skada”

I de förenade målen C-138/17 P och C-146/17 P,

angående två överklaganden enligt artikel 56 i stadgan för Europeiska unionens domstol, som ingavs den 17 respektive den 22 mars 2017,

Europeiska unionen, företrädd av Europeiska unionens domstol, i sin tur företrädd av J. Inghelram och Á. M. Almendros Manzano, båda i egenskap av ombud,

klagande,

i vilket de andra parterna är:

Gascogne Sack Deutschland GmbH, tidigare Sachsa Verpackung GmbH, Wieda (Tyskland),

Gascogne SA, Saint-Paul-lès-Dax (Frankrike),

företrädna av F. Puel och E. Durand, avocats,

sökande i första instans,

Europeiska kommissionen, företrädd av C. Urraca Caviedes, S. Noë och F. Erlbacher, samtliga i egenskap av ombud,

intervenient i första instans

och

Gascogne Sack Deutschland GmbH, Wieda,

Gascogne SA, Saint-Paul-lès-Dax,

företrädna av F. Puel och E. Durand, avocats (C-146/17 P),

klagande,

i vilket de andra parterna är:

* Rättegångsspråk: franska.

Europeiska unionen, företrädd av Europeiska unionens domstol, i sin tur företrädd av J. Inghelram och Á.M. Almendros Manzano, båda i egenskap av ombud,

svarande i första instans

Europeiska kommissionen,

intervenient i första instans

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av vice ordföranden R. Silva de Lapuerta (referent), tillförordnad ordförande på första avdelningen, samt domarna J.-C. Bonichot, E. Regan, C.G. Fernlund och S. Rodin,

generaladvokat: N. Wahl,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

och efter att den 25 juli 2018 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Europeiska unionen, å ena sidan, och Gascogne Sack Deutschland GmbH samt Gascogne SA, å andra sidan, har yrkat att domstolen delvis ska upphäva den dom som meddelades av Europeiska unionens tribunal den 10 januari 2017, Gascogne Sack Deutschland och Gascogne/Europeiska unionen (T-577/14, EU:T:2017:1) (nedan kallad den överklagade domen). Genom denna dom förpliktades Europeiska unionen att betala skadestånd till Gascogne med ett belopp på 47 064,33 euro för den ekonomiska skada som bolaget åsamkats på grund av åsidosättandet av principen om en skälig handläggningstid i de mål där tribunalen meddelade dom av den 16 november 2011, Groupe Gascogne/kommissionen (T-72/06, ej publicerad, EU:T:2011:671), och dom av den 16 november 2011, Sachsa Verpackung/kommissionen (T-79/06, ej publicerad, EU:T:2011:674) (nedan gemensamt kallade målen T-72/06 och T-79/06), samt skadestånd med 5 000 euro till Gascogne Sack Deutschland och med 5 000 euro till Gascogne för den ideella skada som respektive bolag åsamkats på grund av nämnda åsidosättande. Talan i mål T-577/14 ogillades i övriga delar.

Bakgrund till tvisten

- 2 Genom ansökningar som inkom till tribunalens kansli den 23 februari 2006 väckte Sachsa Verpackung GmbH, sedermera Gascogne Sack Deutschland, och Groupe Gascogne SA, sedermera Gascogne, var för sig talan mot kommissionens beslut K(2005) 4634 av den 30 november 2005 om ett förfarande enligt artikel [101 FEUF] (ärende COMP/F/38.354 – Industrisäckar) (nedan kallat beslut K(2005) 4634). Bolagen yrkade att tribunalen skulle ogiltigförklara beslutet i den del det avsåg dem, eller i andra hand, sätta ned det bötesbelopp som de påförts.

- 3 Genom dom av den 16 november 2011, Groupe Gascogne/kommissionen (T-72/06, ej publicerad, EU:T:2011:671), och dom av den 16 november 2011, Sachsa Verpackung/kommissionen (T-79/06, ej publicerad, EU:T:2011:674) ogillade tribunalen talan i dessa mål.
- 4 Genom skrivelser som ingavs till domstolen den 27 januari 2012 överklagade Gascogne Sack Deutschland och Groupe Gascogne tribunalens dom av den 16 november 2011, Groupe Gascogne/kommissionen (T-72/06, ej publicerad, EU:T:2011:671), och dom av den 16 november 2011, Sachsa Verpackung/kommissionen (T-79/06, ej publicerad, EU:T:2011:674).
- 5 Genom dom av den 26 november 2013, Gascogne Sack Deutschland/kommissionen (C-40/12 P, EU:C:2013:768), och dom av den 26 november 2013, Groupe Gascogne/kommissionen (C-58/12 P, EU:C:2013:770), ogillade domstolen bolagens överklaganden.

Förfarandet vid tribunalen och den överklagade domen

- 6 Genom ansökan som inkom till tribunalens kansli den 4 augusti 2014 väckte Gascogne Sack Deutschland och Gascogne talan enligt artikel 268 FEUF mot Europeiska unionen, företrädd av Europeiska unionens domstol, och yrkade ersättning för den skada som bolagen anser sig ha lidit till följd av den oskäligt långa handläggningstiden vid tribunalen i målen T-72/06 och T-79/06.
- 7 I den överklagade domen beslutade tribunalen följande:
 - ”1) Europeiska unionen, företrädd av Europeiska unionens domstol, ska betala ersättning med ett belopp på 47 064,33 euro till Gascogne för den ekonomiska skada som det bolaget lidit till följd av att tribunalen inte meddelat sitt avgörande inom skälig tid i målen [T-72/06 och T-79/06]. Ersättningsbeloppet ska räknas upp med kompensationsränta från den 4 augusti 2014 till dess att förevarande dom avkunnas med den inflation som fastställts av Eurostat (Europeiska unionens statistikkontor) under den aktuella perioden för den medlemsstat där bolaget är etablerat.
 - 2) [Europeiska unionen], företrädd av Europeiska unionens domstol, ska betala ersättning med 5 000 euro till Gascogne Sack Deutschland och 5 000 euro till Gascogne för den ideella skada bolagen lidit till följd av att tribunalen inte meddelat sitt avgörande inom skälig tid i målen T-72/06 respektive T-79/06.
 - 3) På den ersättning som avses i punkterna 1 och 2 ovan ska dröjsmålsränta utgå med den räntesats som tillämpas av Europeiska centralbanken (ECB) för huvudsakliga refinansieringstransaktioner, med tillägg av två procentenheter från dagen för denna doms avkunnande fram till dess att full betalning sker.
 - 4) Talan ogillas i övrigt.
 - 5) [Europeiska unionen], företrädd av Europeiska unionens domstol, ska bära sina rättegångskostnader och ersätta de kostnader som uppkommit för Gascogne Sack Deutschland och Gascogne med avseende på den invändning om rättegångshinder som prövades i beslut av den 2 februari 2015, Gascogne Sack Deutschland och Gascogne/Europeiska unionen (T-577/14, ej publicerat, EU:T:2015:80).
 - 6) Gascogne Sack Deutschland och Gascogne, å ena sidan, och unionen, företrädd av Europeiska unionens domstol, å andra sidan, ska bära sina rättegångskostnader såvitt avser det mål som gav upphov till förevarande dom.
 - 7) Europeiska kommissionen ska bära sina rättegångskostnader.”

Parternas yrkanden

- 8 Europeiska unionen har i mål C-138/17 P yrkat att domstolen ska
 - upphäva punkt 1 i domslutet i den överklagade domen,
 - ogilla Gascogne Sack Deutschlands och Gascognes yrkande i första instans om ersättning med ett belopp på 187 571 euro för de förluster bolagen anser sig ha lidit till följd av ytterligare betalningar för bankgarantin efter den tidsperiod som kan anses motsvara en skälig handläggningstid, och
 - förplikta Gascogne Sack Deutschland och Gascogne att ersätta rättegångskostnaderna.
- 9 Gascogne Sack Deutschland och Gascogne har för sin del yrkat att domstolen ska
 - ogilla överklagandet, och
 - förplikta Europeiska unionen att ersätta rättegångskostnaderna.
- 10 Europeiska kommissionen har yrkat att domstolen ska bifalla överklagandet i dess helhet.
- 11 Gascogne Sack Deutschland och Gascogne har i mål C-146/17 P yrkat att domstolen ska
 - upphäva den överklagade domen till viss del,
 - med utövande av sin fulla prövningsrätt meddela slutlig dom om ekonomisk gottgörelse för ekonomisk och ideell skada som tillfogats Gascogne Sack Deutschland och Gascogne, i enlighet med deras yrkanden i första instans, och
 - förplikta Europeiska unionen att ersätta rättegångskostnaderna.
- 12 Europeiska unionen har yrkat att domstolen ska
 - ogilla överklagandet, eftersom det till viss del är verkningslöst och till viss del ogrundat, eller i vart fall, ogilla det eftersom det är ogrundat,
 - förplikta Gascogne Sack Deutschland och Gascogne att ersätta rättegångskostnaderna.
- 13 Genom beslut av ordföranden på domstolens första avdelning av den 17 april 2018 förenades målen C-138/17 P och C-146/17 P vad gäller förslaget till avgörande och domen.

Överklagandena

- 14 Europeiska unionen har åberopat tre grunder till stöd för sitt överklagande i mål C-138/17 P.
- 15 I mål C-146/17 P har Europeiska unionen åberopat sju grunder till stöd för sitt överklagande.

Den första grunden för överklagandet i mål C-138/17 P

Parternas argument

- 16 Såvitt avser den första grunden har Europeiska unionen, som är klagande i mål C-138/17 P, gjort gällande att tribunalen har gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning vid tolkningen av begreppet orsakssamband, genom att finna att det föreligger ett tillräckligt direkt orsakssamband mellan åsidosättandet av principen om en skälig handläggningstid i målen T-72/06 och T-79/06 och den förlust som Gascogne gjorde till följd av kostnaderna för bankgaranti under den period som motsvarar den tid med vilken en skälig handläggningstid överskreds.
- 17 Europeiska unionen anser i synnerhet att tribunalen utgick från det oriktiga antagandet att ett beslut att ställa bankgaranti fattas vid en enda tidpunkt, det vill säga då det ”ursprungliga beslutet” att ställa en sådan garanti fattas. I och med att skyldigheten att betala böterna förelåg under hela förfarandet vid unionsdomstolarna, och även efter denna period, eftersom böterna inte upphävts, hade Gascogne Sack Deutschland och Gascogne möjlighet att betala böterna och därigenom fullgöra den skyldighet som ålåg bolagen i det avseendet. Bolagen hade möjlighet att när som helst betala böterna men valde att i stället ställa en bankgaranti och detta val gjordes under hela förfarandet vid tribunalen. Den avgörande orsaken till att bolagen hade kostnader för bankgaranti ligger följaktligen i deras eget val att inte betala böterna och ersätta den betalningen med en bankgaranti och inte i åsidosättandet av skyldigheten att avgöra ett mål inom skälig tid.
- 18 Kommissionen har angett att den ansluter sig till Europeiska unionens argument.
- 19 Gascogne Sack Deutschland och Gascogne, som är motparter i mål C-138/17 P, har gjort gällande att tribunalen gjorde en riktig bedömning i det att den i förevarande fall inte tillämpade den rättspraxis som följer av dom av den 21 april 2005, Holcim (Deutschland)/kommissionen (T-28/03, EU:T:2005:139, punkterna 121–123) och av beslut av den 12 december 2007, Atlantic Container Line m.fl./kommissionen (T-113/04, ej publicerat, EU:T:2007:377, punkterna 39 och 40). Omständigheterna i det aktuella fallet skiljer sig nämligen väsentligt från omständigheterna i nämnda mål, såsom tribunalen konstaterade i punkt 121 i den överklagade domen. Vidare fastställdes i vederbörlig ordning i den överklagade domen att det förelåg ett orsakssamband mellan det fel som tribunalen begått och den skada som Gascogne åsamkats.
- 20 Därutöver har Gascogne Sack Deutschland och Gascogne framhållit att den omständigheten att Europeiska unionen rent principiellt ifrågasätter rätten till ersättning genom att hävda att bolagen inte alls har lidit skada, samtidigt som domstolen själv, i dom av den 26 november 2013, Gascogne Sack Deutschland/kommissionen (C-40/12 P, EU:C:2013:768), och dom av den 26 november 2013, Groupe Gascogne/kommissionen (C-58/12 P, EU:C:2013:770), medgav den orimliga förseningen i handläggningen och själva principen om att denna försening gett upphov till skada, utgör ”rättegångsmissbruk”.
- 21 Gascogne Sack Deutschland och Gascogne har således yrkat att överklagandet inte ska vinna bifall såvitt avser denna grund.

Domstolens bedömning

- 22 Såsom domstolen redan tidigare har framhållit rör det villkor avseende ett orsakssamband som fastställs i artikel 340 andra stycket FEUF förekomsten av ett direkt orsakssamband mellan unionsinstitutionernas handlande och skadan, på så sätt att det påtalade handlandet är den avgörande orsaken till skadan. Det ankommer på sökanden att visa förekomsten av ett sådant samband (beslut av den 31 mars 2011, Mauerhofer/kommissionen, C-433/10 P, ej publicerat, EU:C:2011:204, punkt 127 och där angiven rättspraxis).

- 23 För att fastställa huruvida det föreligger ett direkt orsakssamband mellan det handlande som Europeiska unionens domstol kritiserats för och den påtalade skadan ska det således utredas huruvida åsidosättandet av principen om skälig handläggningstid i målen T-72/06 och T-79/06 är den avgörande orsaken till den skada som är en följd av kostnaderna för att ställa bankgaranti under den period som motsvarar den tid med vilken den skäliga handläggningstiden överskreds.
- 24 I detta avseende ska det påpekas att domstolen, vad gäller en skadeståndstalan som väckts mot kommissionen bland annat i syfte att erhålla återbetalning av kostnader för garantier som sökandena ställt för att utverka uppskov med verkställigheten av beslut om återkrav av exportbidrag – beslut som sedermera återkallats – har slagit fast att när ett beslut om att ålägga böter är förenat med möjligheten att ställa säkerhet för att garantera betalningen av böter och dröjsmålsränta, i väntan på utgången av en talan mot beslutet i fråga, är skadan i form av kostnaderna för säkerheten inte en följd av nämnda beslut utan av den berörda personens eget val att ställa en säkerhet hellre än att omedelbart uppfylla sin återbetalningsskyldighet. Under dessa omständigheter slog domstolen fast att det inte fanns något direkt samband mellan det handlande som kommissionen kritiserades för och den påstådda skadan (se, för ett liknande resonemang, dom av den 28 februari 2013, Inalca och Cremonini/kommissionen, C-460/09 P, EU:C:2013:111, punkterna 118 och 120).
- 25 Tribunalen fann i punkt 121 i den överklagade domen att sambandet mellan överskridandet av en skälig handläggningstid i målen T-72/06 och T-79/06 och kostnaderna för bankgaranti under den period som motsvarade detta överskridande inte hade brutits av Gascognes ursprungliga beslut att inte omedelbart betala de böter som påförts i beslut K(2005) 4634 och att ställa en bankgaranti.
- 26 Domstolen konstaterar särskilt att, såsom framgår av punkterna 119 och 120 i den överklagade domen, de båda omständigheter som låg till grund för tribunalens slutsats i punkt 121 i den domen är, för det första, att det vid den tidpunkt då Gascogne ställde en bankgaranti inte kunde förutses att den skäliga handläggningstiden skulle överskridas och att bolaget hade berättigade skäl att förvänta sig att talan i de båda målen skulle behandlas inom skälig tid, och för det andra, att den skäliga handläggningstiden överskreds efter Gascognes ursprungliga beslut att ställa bankgaranti.
- 27 Det kan emellertid inte på grundval av de båda omständigheter som tribunalen hänvisade till i punkterna 119 och 120 i den överklagade domen slås fast att orsakssambandet mellan åsidosättandet av principen om skälig handläggningstid i målen T-72/06 och T-79/06 och den skada som Gascogne åsamkats till följd av att bolaget hade kostnader för bankgaranti under den period som motsvarar den tid med vilken den skäliga handläggningstiden överskreds, inte kan ha brutits genom bolagets beslut att ställa nämnda bankgaranti.
- 28 Det skulle nämligen endast förhålla sig på det sättet om den som ställer en bankgaranti var skyldig att låta den bestå, med den följderna ett företag som har väckt talan mot ett kommissionsbeslut om att ålägga företaget böter, och som har valt att ställa en bankgaranti för att inte behöva verkställa nämnda beslut omedelbart, inte har rätt att, innan dom i målet meddelas, betala böterna och återkalla den ställda bankgarantin.
- 29 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkterna 37, 49 och 50 i sitt förslag till avgörande kan det berörda företaget utifrån sina finansiella intressen fritt besluta om såväl huruvida det är lämpligt att ställa bankgaranti som huruvida det ska låta bankgarantin bestå. Det finns nämligen inget i unionsrätten som hindrar detta företag från att när som helst återkalla den aktuella bankgarantin och betala böterna om företaget, med hänsyn till hur omständigheterna utvecklats sedan bankgarantin ställdes, bedömer att detta är det mest fördelaktiga alternativet. Så skulle kunna vara fallet bland annat när företaget med hänsyn till hur förfarandet vid tribunalen avlöper antar att domen kommer att avkunnas vid ett senare datum än vad som ursprungligen avsetts och kostnaderna för bankgarantin följaktligen kommer att bli högre än vad företaget utgått från vid den tidpunkt då garantin ställdes.

- 30 Såsom tribunalen konstaterade i punkt 63 i den överklagade domen hade i förevarande fall den muntliga delen av förfarandet i målen T-72/06 och T-79/06 inte ens inletts i september 2009, det vill säga 43 månader efter det att ansökan i målen ingetts. Den handläggningstid som Gascogne självt i ansökan i första instans har angett vara normal när det gäller handläggningen av talan om ogiltigförklaring i konkurrensärenden uppgår just till 43 månader. Med hänsyn till dessa omständigheter konstaterar domstolen att Gascogne senast i september 2009 inte kunde vara ovetande om att handläggningen av de målen skulle pågå betydligt längre än vad bolaget ursprungligen räknat med och att det kunde överväga huruvida det var lämpligt att låta bankgarantin bestå mot bakgrund av de ytterligare kostnader som detta kunde medföra.
- 31 Under dessa omständigheter kan inte åsidosättandet av principen om skälig handläggningstid i målen T-72/06 och T-79/06 vara den avgörande orsaken till den skada som Gascogne åsamkats till följd av kostnaderna för bankgarantin under den period som motsvarar den tid med vilken den skäliga handläggningstiden överskreds. Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 58 i sitt förslag till avgörande, är en sådan skada följden av Gascognes eget val att låta bankgarantin bestå under hela förfarandet i de målen, trots de finansiella konsekvenser som detta gav upphov till.
- 32 Av ovanstående överväganden följer att tribunalen gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning vid tolkningen av begreppet orsakssamband när den fann att det fanns ett tillräckligt direkt orsakssamband mellan åsidosättandet av principen om skälig handläggningstid i målen T-72/06 och T-79/06 och den förlust som Gascogne drabbats av till följd av kostnaderna för bankgarantin under den period som motsvarar den tid med vilken den skäliga handläggningstiden överskreds.
- 33 Slutligen finner domstolen att denna bedömning inte påverkas av det argument som Gascogne Sack Deutschland och Gascogne anfört, innebärande att Europeiska unionens agerande i mål C-138/17 P ska anses utgöra rättegångsmissbruk.
- 34 Domstolen konstaterade visserligen i dom av den 26 november 2013, Gascogne Sack Deutschland/kommissionen (C-40/12 P, EU:C:2013:768, punkt 102), och i dom av den 26 november 2013, Groupe Gascogne/kommissionen (C-58/12 P, EU:C:2013:770, punkt 96), att tribunalen hade åsidosatt de krav som följer av principen om prövning inom skälig tid i målen T-72/06 och T-79/06, men, såsom generaladvokaten har betonat i punkt 60 i sitt förslag till avgörande och i motsats till vad Gascogne Sack Deutschland och Gascogne har hävdad, fann domstolen emellertid inte i nämnda domar att detta åsidosättande hade orsakat skada.
- 35 Tvärtom fann domstolen att ett yrkande om ersättning för skada som orsakats av att tribunalen inte har iakttagit kravet på en skälig handläggningstid ska framställas vid tribunalen själv och att det ankommer på tribunalen att bedöma såväl huruvida den åberopade skadan verkligen föreligger som huruvida det finns ett orsakssamband mellan skadan och den oskäligt långa handläggningstiden i målet genom att pröva den bevisning som lagts fram i det avseendet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 26 november 2013, Gascogne Sack Deutschland/kommissionen (C-40/12 P, EU:C:2013:768, punkterna 90 och 94), och dom av den 26 november 2013, Groupe Gascogne/kommissionen (C-58/12 P, EU:C:2013:770, punkterna 84 och 88).
- 36 Överklagandet ska således bifallas såvitt avser denna grund och domstolen upphäver punkt 1 i domslutet i den överklagade domen, utan att det är nödvändigt att pröva den andra och den tredje grund som Europeiska unionen anfört till stöd för sitt överklagande i mål C-138/17 P.

Den första grunden för överklagandet i mål C-146/17 P

- 37 Genom den första, den andra och den tredje grunden i mål C-146/17 P har det gjorts gällande att tribunalen gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning vid tolkningen och tillämpningen av förbudet mot att döma utöver vad som har yrkats (*ultra petita*), gav en motstridig motivering vad gäller ersättningen för den ekonomiska skadan och åsidosatte klagandebolagens rätt till försvar.
- 38 Dessa grunder rör storleken på den ersättning som tribunalen fastställde med avseende på den materiella skada som uppkommit till följd av Gascognes kostnader för bankgaranti under den period som motsvarar den tid med vilken den skäliga handläggningstiden överskreds. Eftersom domstolen har upphävt punkt 1 i domslutet i den överklagade domen, såsom framgår av punkt 36 ovan, finns det inte längre anledning att pröva dessa grunder.

Den fjärde och den femte grunden för överklagandet i mål C-146/17 P

Parternas argument

- 39 Såvitt avser den fjärde grunden har Gascogne Sack Deutschland och Gascogne, klagande i mål C-146/17 P, hävdade att tribunalen, när den fann att bolagens yrkande om ersättning för ideell skada inte skulle bifallas av det skälet att domstolen i dom av den 26 november 2013, Gascogne Sack Deutschland/kommissionen (C-40/12 P, EU:C:2013:768), och i dom av den 26 november 2013, Groupe Gascogne/kommissionen (C-58/12 P, EU:C:2013:770) slagit fast att unionsdomstolen, vid vilken en skadeståndstalan väckts, inte får ifrågasätta bötesbeloppets storlek till följd av att kravet på en skälig handläggningstid åsidosatts, gjorde sig skyldig till en uppenbart felaktig rättstillämpning vid tolkningen av denna rättspraxis.
- 40 Enligt Gascogne Sack Deutschland och Gascogne framgår det av de domar från domstolen som nämnts i punkt 39 ovan att den oskäligt långa handläggningstiden vid tribunalen inte kan leda till att böterna upphävs eller sätts ned i ett mål där domstolen utövar sin obegränsade behörighet, eftersom ersättning för skada till följd av denna långa handläggningstid ska vara föremål för ett ad hoc-förfarande i den mån som den oskäligt långa handläggningstiden är oberoende av vad som ligger till grund för sanktionsåtgärden. I dessa domar görs ingen koppling mellan det belopp som, i samband med en skadeståndstalan, beviljas som ersättning för skada till följd av att handläggningstiden i ett mål vid tribunalen varit oskäligt lång och storleken av de böter som påförs vid konkurrensbegränsande beteenden. Tvärtom är själva utgångspunkten för domstolens ställningstagande i dessa domar att det är ”vattentäta skott” mellan dessa båda faktorer.
- 41 Såvitt avser den femte grunden har Gascogne Sack Deutschland och Gascogne hävdade att tribunalen, när den ogillade deras yrkande om ersättning för ideell skada med motiveringen att beviljandet av ersättning – med hänsyn till dess storlek – i praktiken skulle innebära ett ifrågasättande av storleken på de böter som bolagen påförts. Bolagen har anfört att tribunalen på detta sätt har berövat artiklarna 256.1 och 340.2 FEUF deras ändamålsenliga verkan och åsidosatt dessa bestämmelser, som syftar just till att införa ett effektivt rättsmedel för de som har åsamkats skada av unionsinstitutionerna, och då i synnerhet skada som uppkommit till följd av den oskäligt långa handläggningstiden vid en unionsdomstol, och att göra det möjligt för dessa skadelidande att erhålla skälig och fullständig ersättning för skadan och säkerställa tillgången till ett effektivt rättsmedel.
- 42 Europeiska unionen, som är motpart i mål C-146/17 P, har gjort gällande att dessa grunder är verkningslösa eller att de i vart fall inte kan leda till bifall på överklagandet.

Domstolens bedömning

- 43 Gascogne Sack Deutschland och Gascogne har genom den fjärde och den femte grunden ifrågasatt tribunalens bedömning i punkt 163 i den överklagade domen.
- 44 Såsom framgår av punkterna 155–165 i den överklagade domen gjordes denna bedömning för fullständighetens skull, eftersom tribunalens beslut att inte bifalla yrkandet om ersättning med ett belopp på 500 000 euro för ideell skada motiverades tillräckligt i punkt 160 i den överklagade domen, vars innehåll bolagen inte har ifrågasatt.
- 45 I detta avseende erinrar domstolen om att det framgår av fast rättspraxis att anmärkningar som riktar sig mot domskäl i en av tribunalens domar vilka angetts för fullständighetens skull inte kan leda till att domen upphävs och att sådana anmärkningar således saknar verkan (dom av den 14 december 2016, SV Capital/ABE, C-577/15 P, EU:C:2016:947, punkt 65 och där angiven rättspraxis).
- 46 Följaktligen kan överklagandet inte vinna bifall såvitt avser den fjärde och den femte grunden.

Den sjätte grunden för överklagandet i mål C-146/17 P

Parternas argument

- 47 Genom den sjätte grunden har Gascogne Sack Deutschland och Gascogne gjort gällande att tribunalen uttryckligen sade emot sig själv genom att tillerkänna dem ersättning med 5 000 euro vardera för den ideella skadan, trots att tribunalen dels uttryckligen slog fast att ersättningen för den ideella skadan inte ens delvis kunde innebära ett ifrågasättande av det bötesbelopp som kommissionen påfört, dels uttryckligen medgav att sökandena lidit en ideell skada som, enligt vad som angetts i punkt 165 i den överklagade domen, skulle ersättas mot bakgrund av ”omfattningen av åsidosättandet av den skäligen tidsfristen” och ”verkan av denna talan”.
- 48 Europeiska unionen anser att denna grund är verkningslös eller att den i vart fall inte kan leda till bifall på överklagandet.

Domstolens bedömning

- 49 Genom den sjätte grunden har Gascogne Sack Deutschland och Gascogne gjort gällande att motiveringen i den överklagade domen är motsägelsefull på två punkter.
- 50 Vad för det första gäller argumentet att det finns en motsägelse mellan, å ena sidan, punkterna 161–164 i den överklagade domen och, å andra sidan, punkt 165 i samma dom, räcker det att påpeka att domslutet i denna dom, i den del som avser beslutet att bevilja bolagen ersättning med ett belopp som är lägre än 500 000 euro, såsom angetts i punkt 44 ovan, är tillräckligt motiverat i punkt 160 i den överklagade domen. Detta argument, som syftar till att ifrågasätta punkterna 161–165 i den överklagade domen är följaktligen verkningslöst och ska, i enlighet med den rättspraxis som angetts i punkt 45 ovan, underkännas.
- 51 Vad för det andra gäller argumentet att det finns en motsägelse i punkt 165 i den överklagade domen påpekar domstolen att den omständigheten att tribunalen beviljade ersättning för den ideella skada som bolagen orsakats till följd av ovissheten vid beslutsfattandet och företagsdriften med endast 5 000 euro inte utesluter att tribunalen beaktade omfattningen av åsidosättandet av en skäligen handläggningstid och effektiviteten i förevarande förfarande.
- 52 Punkt 165 i den överklagade domen innehåller således ingen självmotsägelse.

- 53 Överklagandet kan följaktligen inte bifallas såvitt avser den sjätte grunden, i den del den kan prövas i sak.

Den sjunde grunden för överklagandet i mål C-146/17 P

Parternas argument

- 54 Såvitt avser den sjunde grunden har Gascogne Sack Deutschland och Gascogne gjort gällande att tribunalen obestridligen åsidosatte sin motiveringsskyldighet när den först i punkt 154 i den överklagade domen – utan något som helst stöd för detta – angav att ”konstaterandet ... att den rimliga fristen för dom överskridits med hänsyn till överskridandets föremål och allvar [räckte] för att återupprätta den påstådda kränkningen av [sökandenas] anseende”, och därefter i punkt 165 i den överklagade domen att ”en ersättning med 5 000 euro för var och en av sökandena utgör skälig ersättning för den skada som de förorsakats genom de långvariga tillstånd av osäkerhet som de befann sig i under förfarandet”.
- 55 Europeiska unionen har yrkat att överklagandet ska ogillas såvitt avser denna grund.

Domstolens bedömning

- 56 Gascogne Sack Deutschland och Gascogne har genom den sjunde grunden gjort gällande att tribunalen inte har motiverat den överklagade domen tillräckligt.
- 57 Vad för det första gäller anmärkningen rörande punkt 154 i den överklagade domen framgår det av punkterna 151–154 i den domen, vilka rör skada på bolagens rykte, och särskilt av uttrycket ”under [alla] omständigheter” som förekommer i punkt 154 i samma dom, att den bedömning som gjordes i nämnda punkt 154 utgör ett skäl som angetts för fullständighetens skull, eftersom det skäl som angetts i punkt 153 i den överklagade domen räcker för att ogilla yrkandet om ersättning för den påstådda skadan på bolagens rykte.
- 58 I enlighet med den rättspraxis som angetts i punkt 45 ovan är denna anmärkning verkningslös och ska således underkännas.
- 59 Vad för det andra gäller anmärkningen avseende punkt 165 i den överklagade domen ska det erinras om att det följer av fast rättspraxis att det av motiveringen till en dom klart och tydligt ska framgå hur tribunalen har resonerat, så att de som berörs därav kan få kännedom om skälen för beslutet och så att domstolen ges möjlighet att utföra sin prövning (dom av den 2 april 2009, France Télécom/kommissionen, C-202/07 P, EU:C:2009:214, punkt 29 och där angiven rättspraxis).
- 60 Det ska vidare erinras om att domstolen, vad gäller skadeståndsmål, vid upprepade tillfällen har angett att det är tribunalen, när den har konstaterat förekomsten av en skada, som är ensam behörig att inom ramen för talan bedöma hur och med vilket belopp skadan ska ersättas. För att domstolen ska kunna utöva sin överprövning av tribunalens domar måste dessa emellertid ha en tillräcklig motivering och, vad avser bedömningen av en skadas omfattning, ange vilka kriterier som beaktats när storleken på beloppet har fastställts (dom av den 30 maj 2017, Safa Nicu Sepahan/rådet, C-45/15 P, EU:C:2017:402, punkterna 50 och 51 och där angiven rättspraxis).
- 61 Såsom generaladvokaten har angett i punkt 100 i sitt förslag till avgörande gav tribunalen, i punkterna 147–157 i den överklagade domen, en tillräcklig redogörelse för skälen till att den fann att vissa delar av den påstådda ideella skadan hade styrkts medan andra inte hade styrkts. I punkt 158 i den överklagade domen angav tribunalen vidare att den ideella skada som konstaterats, det vill säga den skada som uppkommit till följd av det långvariga tillstånd av osäkerhet som Gascogne Sack

Deutschland och Gascogne befann sig i under handläggningen av målen T-72/06 och T-79/06, med hänsyn till omständigheterna i det aktuella fallet, inte kunde kompenseras helt och hållet genom konstaterandet att principen om prövning inom skälig tid åsidosatts. Slutligen redogjorde tribunalen, i punkterna 159–164 i den överklagade domen, för de kriterier som beaktats vid fastställandet av ersättnings storlek.

- 62 Under dessa omständigheter kan Gascogne Sack Deutschland och Gascogne inte med framgång göra gällande att tribunalen åsidosatte sin motiveringsskyldighet när den, i punkt 165 i den överklagade domen, slog fast att en ersättning med 5 000 euro för vart och ett av bolagen, med beaktande av särskilt omfattningen av överskridandet av en skälig handläggningstid, bolagens beteende, och nödvändigheten av att säkerställa iakttagandet av unionsrättens konkurrensregler och en effektiv prövning av talan i första instans, utgör skälig ersättning för den skada som de förorsakats genom de långvariga tillstånd av osäkerhet som de befann sig i under förfarandet i målen T-72/06 och T-79/06.
- 63 Den sjunde grunden ska följaktligen delvis anses verkningslös och kan i övrigt inte leda till bifall för överklagandet.
- 64 Av det ovan anförda följer att överklagandet i mål C-146/17 P ska ogillas i sin helhet.

Prövning av talan vid tribunalen

- 65 Enligt artikel 61 första stycket i stadgan för Europeiska unionens domstol ska domstolen upphäva tribunalens avgörande om överklagandet är välgrundat. Den kan då slutligt själv avgöra målet, om det är färdigt för avgörande, eller återförvisa det till tribunalen för avgörande.
- 66 I förevarande fall finner domstolen att det är lämpligt att slutligt pröva Gascogne Sack Deutschlands och Gascognes skadeståndstalan såvitt den syftar till att erhålla ersättning för skada som bolagen anser sig ha lidit till följd av kostnader för bankgaranti, utöver den tidsperiod som utgör en skälig handläggningstid i målen T-72/06 och T-79/06.
- 67 Enligt fast rättspraxis förutsätter unionens utomobligatoriska skadeståndsansvar enligt artikel 340 andra stycket FEUF att flera villkor är uppfyllda, nämligen att det handlande som läggs unionsinstitutionen till last är rättsstridigt, att det verkligen föreligger en skada och att det finns ett orsakssamband mellan institutionens handlande och den åberopade skadan (dom av den 20 september 2016, Ledra Advertising m.fl./kommissionen och ECB, C-8/15 P–C-10/15 P, EU:C:2016:701, punkt 64 och där angiven rättspraxis).
- 68 Såsom tribunalen erinrade om i punkt 53 i den överklagade domen ska talan ogillas i sin helhet om ett av dessa villkor inte är uppfyllt, utan att det är nödvändigt att pröva de andra villkoren för unionens utomobligatoriska skadeståndsansvar (dom av den 14 oktober 1999, Atlanta/Europeiska gemenskapen, C-104/97 P, EU:C:1999:498, punkt 65 och där angiven rättspraxis). Unionsdomstolen är vidare inte skyldig att pröva villkoren i en viss bestämd ordning (dom av den 18 mars 2010, Trubowest Handel och Makarov/rådet och kommissionen, C-419/08 P, EU:C:2010:147, punkt 42 och där angiven rättspraxis).
- 69 Av de skäl som angetts i punkterna 22–32 ovan ska den skadeståndstalan som Gascogne Sack Deutschland och Gascogne väckt vid tribunalen, såvitt den syftar till att erhålla ersättning med ett belopp på 187 571 euro för ekonomisk skada till följd av kostnader för bankgaranti, utöver den tidsperiod som utgör en skälig handläggningstid i målen T-72/06 och T-79/06, ogillas.

Rättegångskostnader

- 70 Enligt artikel 184.2 i domstolens rättegångsregler ska domstolen besluta om rättegångskostnaderna när överklagandet bifalls och domstolen själv avgör saken slutligt.
- 71 Enligt artikel 138.1 i dessa rättegångsregler, som enligt artikel 184.1 i samma regler ska tillämpas i mål om överklagande, ska tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna om detta har yrkats.
- 72 Europeiska unionen har yrkat att Gascogne Sack Deutschland och Gascogne ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Gascogne Sack Deutschland och Gascogne har inte vunnit bifall på överklagandet vare sig i mål C-138/17 P eller i mål C-146/17 P och ska därför bära sina rättegångskostnader och förpliktas att ersätta samtliga rättegångskostnader som uppkommit för Europeiska unionen i dessa båda mål om överklagande.
- 73 I enlighet med artikel 138.3 i rättegångsreglerna ska Europeiska unionen, å ena sidan, och Gascogne Sack Deutschland och Gascogne, å andra sidan, bära sina rättegångskostnader för förfarandet i första instans.
- 74 I artikel 140.1 i rättegångsreglerna, som enligt artikel 184.1 i dessa regler också ska tillämpas i mål om överklagande, föreskrivs att de medlemsstater och institutioner som har intervenerat ska bära sina rättegångskostnader. I enlighet med artikel 184.4 i rättegångsreglerna får domstolen besluta att en intervenient i första instans som inte själv har överklagat det där meddelade avgörandet ska bära sina rättegångskostnader när denna intervenient har deltagit i den skriftliga eller den muntliga delen av förfarandet vid domstolen.
- 75 Kommissionen, som var intervenient i första instans och som har deltagit i den skriftliga delen av förfarandet i mål C-138/17 P, ska bära sina rättegångskostnader både i första instans och i målet om överklagande, C-138/17 P.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

- 1) **Punkt 1 i domslutet i den dom som Europeiska unionens tribunal meddelade den 10 januari 2017, Gascogne Sack Deutschland och Gascogne/Europeiska unionen (T-577/14, EU:T:2017:1), upphävs.**
- 2) **Det överklagande som Gascogne Sack Deutschland GmbH och Gascogne SA har ingett i mål C-146/17 P ogillas.**
- 3) **Den skadeståndstalan som Gascogne Sack Deutschland GmbH och Gascogne SA väckt vid tribunalen, såvitt den syftar till att erhålla ersättning med ett belopp på 187 571 euro för skada till följd av kostnader för bankgaranti, utöver den tidsperiod som utgör en skälig handläggningstid i de mål där dom meddelades den 16 november 2011, Groupe Gascogne/kommissionen (T-72/06, ej publicerad, EU:T:2011:671), och den 16 november 2011, Sachsa Verpackung/kommissionen (T-79/06, ej publicerad, EU:T:2011:674), ogillas.**
- 4) **Gascogne Sack Deutschland GmbH och Gascogne SA ska bära sina rättegångskostnader och ersätta samtliga kostnader som uppkommit för Europeiska unionen, företrädd av Europeiska unionens domstol, i förevarande mål om överklagande, och bära sina rättegångskostnader i målen i första instans.**
- 5) **Europeiska unionen, företrädd av Europeiska unionens domstol, ska bära sina rättegångskostnader i förfarandet i första instans.**

- 6) Europeiska kommissionen ska bära sina rättegångskostnader såväl i målet i första instans som i målet om överklagande, C-138/17 P.**

Underskrifter